

Jan Mizgalski

1910-2005

Absolwent Wydziału Mechanicznego z 1933 r., starszy mechanik m.in. na m/s „Batory”, więzień obozu koncentracyjnego.

Urodził się 2 czerwca 1910 r. w Poznaniu. Był czwartym z pięciorga dzieci Józefy Dzierobków i Karola – absolwenta politechniki w Heidelbergu, zaprzysiężonego rewizora ksiąg handlowych. W 1914 r. rodzice przeprowadzili się do Berlina, a w latach 20. zamieszkali w Toruniu. Od 1924 r. rodzina Mizgalskich spędzała corocznie wakacje nad morzem, w roku 1936 osiedliła się w Gdyni¹.

W roku 1921 Leon i jego bracia – Feliks i Jan „z biletami w kieszeni planowali ucieczkę na «wojnę z bolszewikami»”², czemu zapobiegł ich dziadek, ściągając chłopców „siłą z peronu dworca”³.

Zachęceni przez kmdr. Władysława Kossianowskiego – męża najstarszej siostry Antoniny, bracia Mizgalscy zdecydowali się na wstąpienie do Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu. Jan jednak zmienił plany – w roku 1929 rozpoczął naukę w tczewskiej Szkole Morskiej. „[...] został zapisany pod l.p. 112 do spisu załogi statku szkolnego «Lwów», port ojczysty Gdańsk, prowadzonego przez kapitana żegl. wielk. K. Maciejewicza, w charakterze kandydata do Szkoły Morskiej, z wynagrodzeniem wg umowy, na czas nieoznaczony. Objęcie służby w dniu 15.7.1929 [pis. oryg.]”⁴.

W toku nauki odbył także praktykę na „Darze Pomorza”, na statkach „Warta” i „Toruń” oraz w gdańskiej stoczni Schichaua⁵ i na s/s „Robur V”. „W pracy bardzo obowiązkowy, sumienny, szybko orientujący się. Z obowiązków swoich wywiązywał się ku pełnemu mojemu zadowoleniu”⁶ – napisał starszy mechanik na s/s „Toruń” Mieczysław Gąsiorowski (abs. WM z 1924), a I mechanik na s/s „Robur V” Olgierd Zaborowski (abs. WM z 1924) zaświadczył m.in.: „Pan Mizgalski od razu zorientował się w powierzonej mu odpowiedzialnej pracy, interesował się bardzo nowoczesnym urządzeniem maszynowym [...]”⁷.

Państwową Szkołę Morską w Gdyni ukończył w roku 1933, nauka zabrała mu więcej

czasu niż innym uczniom z powodu problemów językowych (bowiem w dzieciństwie posługiwał się językiem niemieckim).

Po odbyciu obowiązkowej służby wojskowej uczestniczył w 1935 r. w Monfalcone w nadzorze budowy transatlantyku „Piłsudski”. Następnie zatrudniony na statku jako asystent maszynowy, popłynął w rejs do Nowego Yorku. W 1936 r. znów był w Monfalcone – przy budowie kolejnego transatlantyku – motorowca „Batory”. Do 1939 r. pływał na „Piłsudskim” jako asystent maszynowy i III mechanik oraz na „Batorym” jako asystent maszynowy, potem kolejno IV, III i II mechanik (dyplom II mechanika otrzymał w lipcu 1938 r.). Wyokrętowany z m/s „Batory” w dniu 24 lipca 1939 r. (przekazał obowiązki Henrykowi Nikitinowi – abs. WM z 1930), udał się na urlop.

Był członkiem Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, Ligi Morskiej i Kolonialnej, opłacał także składki na Fundusz Obrony Morskiej.

Fot. J. Jeziński

Odsłonięcie nazwy Akademia Morska - st. mech. Jan Mizgalski, rektor prof. dr hab. inż. Piotr Przybyłowski

W momencie wybuchu wojny zgłosił się do Marynarki Wojennej, lecz nie został przyjęty. Należał do Straży Obywatelskiej, której komendantem był kmdr Konstanty Jacynicz⁸. Do października 1944 r. pracował jako elektromonter w firmie instalatorskiej w Gdańsku, po czym został aresztowany przez gestapo w związku z wykonywaniem planów terenów w Babich Dołach, gdzie znajdowało się centrum testowania torped. Przesłuchiwany i bity, w lutym 1945 r. został wywieziony do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen-Oranienburg.

Po zakończeniu wojny powrócił na Wybrzeże i został kierownikiem robót w Przedsiębiorstwie Inżynieryjno-Budowlanym St. Wojciechowski i S-ka.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, Gdynia 2000; *Biografie oficerów Polskiej Marynarki Handlowej z II wojny światowej 1939-1945*, oprac. Stanisław Kozak, Gdynia 1989; *Udział starszych mechaników Polskiej Marynarki Handlowej w II wojnie światowej*, oprac. Stanisław Kozak, zeszyt szkoleniowy nr 24, Gdynia 1988; wspomnienie o Janie Mizgalskim, oprac. Ewa Otremba, biuletyn SASM „Echo Morza” 2005; „Dziennik Bałtycki”, dokumentacja w zbiorach Sali Tradycji UMG; <https://wirtualny.cas.gdynia.pl/toast-za-batorego-wspomnienie-starszego-mechanika-inz-jana-mizgalskiego-fragm-1/>

W marcu 1946 r. powrócił do pracy na statkach, był m.in. I mechanikiem na „Batorym”, starszym mechanikiem na m/s „Karpaty”, m/s „Toruń”, m/s „Lechistan”, m/s „Oksywie”, m/s „Lewant”, m/s „Warmia”, m/s „Warta”, m/s „Mazury” czy m/s „Nowa Huta” (wcześniej był szefem nadzoru technicznego budowy tego drobnicowca).

Na fali czystek w PMH w 1953 r. pozbawiony został prawa pływania. Pracował wtedy m.in. na Politechnice Gdańskiej jako projektant w Zakładzie Silników Spalinowych i w Centrali Przemysłowo-Handlowej INCO w Dziale Robót Antykorozyjnych jako kierownik robót. Na morze powrócił cztery lata później, gdy Komisja Weryfikacyjna Marynarzy i Rybaków Dalekomorskich z siedzibą w Gdyni orzekła: „[...] nie istnieją przeszkody w zatrudnieniu ob. Mizgalskiego Jana w zatrudnieniu na statkach PMH [...]”⁹.

Zaczął pływać także na statkach obcych bander, np. pod banderą brytyjską na m/s „Stella Nova”, należącym do Bartosiak Shipping Co. LTD. (Wincenty Bartosiak, armator, był absolwentem WN z 1922), na statkach Bangladesh Shipping Company czy armatora izraelskiego.

Pięciokrotnie żonaty, miał dwoje dzieci.

Na emeryturę przeszedł w 1977 r. Mieszkał w Sopocie, także w Hopowie na Kaszubach, pasjonował się fotografią. W roku 1995 w Wyższej Szkole Morskiej miał wystawę swoich prac. 24 stycznia 2002 r. uroczście odsłonił nową nazwę: Akademia Morska na frontonie gmachu uczelni.

Zmarł 26 grudnia 2005 roku.

1 Za: Olga Dębicka, *Toast za „Batorego” – wspomnienie starszego mechanika Jana Mizgalskiego* (fragm. 1), [w:] <https://wirtualny.cas.gdynia.pl/toast-za-batorego-wspomnienie-starszego-mechanika-inz-jana-mizgalskiego-fragm-1/>

2 Eadem, *Widziane z maszyny*, „Dziennik Bałtycki. Rejsy”, 24.03.2000.

3 Ibidem.

4 Zaświadczenie z dn. 16.07.1929 r., podpisane przez komendanta Konstantego Maciejewicza, z pieczęcią Urzędu Morskiego i statku szkolnego „Lwów”, w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/102.

5 Za: Ewa Otremba, biogram Jana Mizgalskiego oraz notatki dot. jego kariery zawodowej, w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/2270, D/2271 i D/2299.

6 Zaświadczenie z dn. 2.10.1930 r., w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/2988, s. 1.

7 Zaświadczenie z dn. 19.09.1932 r., w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/2988, s. 2.

8 Biogram Jana Mizgalskiego, [w:] *Biografie oficerów Polskiej Marynarki Handlowej*, oprac. Stanisław Kozak, Gdynia 1989, s. 107-108.

9 Orzeczenie Komisji Weryfikacyjnej Marynarzy i Rybaków Dalekomorskich z siedzibą w Gdyni z dn. 29.03.1957 r., w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/1760, s. 14.